

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, M.DCCXI

§. III. Argumentum P. Elizaldæ & Palanco ex definitione Aristotelicâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84777](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84777)

dicium sapientum; quæro autem, quinam sint sapientes? an illi, qui assentiuntur ex gravi ratione, & sic committet circulum; an aliunde? & sic mutet terminum sapientis in terminum prudentis, & nihil habebit, quod nobis objiciat, nisi se feriat.

N. 96. Inlabis ex Baron. 2. p. Manuduct. d. 1. sect. 1. §. 4. pag. mihi 33. Opinio probabilis debet niti firmo fundamento: sed quod pari, aut

M. Bar. validiori impetitur, non est firmum: ergo &c. P. Scild. Idem insinuat P. Scildere 11. 2. de Conic. formanda cap. 2. §. 1. n. 12. pag. mihi 68. qui ait, quod quando pro utraque parte occurrunt rationes, nec rationes unius partis longè superant alias, opinio formata non sit probabilis, nam æquales, aut ferè æquales mutuo se elidunt. Respondeo huic argumento nos abundè satisfacturos alibi, ubi dicemus, quod probabilitas non tollit probabilitatem; alias v. Thomistis impugnatis à Scotistis, & contra; immò v. Barono nos impugnanti, nam ejus sententia, & P. Scildere non esset probabilis nobis.

§. III.

Argumentum P. Elizalde, & Palanco ex definitione Aristotelicâ.

SUMMARIUM.

Celladei probabilitatem conscientie, vocat realem, & positivam, n. 97.

Probabile ex Arist. ibid.

Eadem definitione utitur Palanco, n. 99.

Rejicitur a P. Esparza, n. 100.

Dico, esse definitionem probabilis pro Rhetore, non pro Theologo; nec convenit omni probabili, n. 101. 102.

Celladei ait, quod licet ad opinionis probabilitatem non sit necesse, ut ejus objectum plerumque contingat; esse tamen necesse ad probabilitatem conscientie, n. 103.

Impugno pluribus, n. 104. ad 120.

S. Thom. opinionem negantem fatendas circumstantias speciem non mutantem, vocat probabiliorem, n. 108.

DD. hoc tuentes, n. 109.

Aristot. vult, quod plerumque contingens sit probabile, non e contra, n. 111.

Dico contra Celladei, tum quod necessaria sint etiam probabilia; tum quod omne opinabile non sit semper probabile; tum quod evidentia, certitudo, probabilitas, non insunt objecto, sed intellectui diverso lumine idem objectum proponenti, n. 113. ad 119.

N. 97. Quintum est P. Eliz. qui postquam lib. 2. plures fatigavit paginas, rejiciendo communem opinionis probabilis definitio-

nem, tamquam insufficientem ad probabilitatem conscientie statuendam, tandem qu. 16. docens, quid sit probabilitas conscientie, quam vocat realem, & positivam, inhærens doctrinæ Emin. Pallavicini d. 8. de Act. Hum. qu. 76. art. 4. n. 10. quem laudat, & sequitur, ait, probabilitatis realis, seu conscientie definitionem fumendam ex Aristotele definiente, Probabile est, quod plerumque contingit, & miratur, quod, cum hoc sæculo tanto calore certetur de probabilitate, nullus præter dictum Cardinalem rem hanc ex Philosophi principiis exorsus sit. Quatuor itaque pro suo intento congerit Aristotelis testimonia. Primum ex 2. Priorum cap. 28. secundum ex 2. Ethic. cap. 3. tertium ex 1. Ethic. cap. 3. quartum ex 1. Rhetor. cap. 2. cui præ cæteris insitit, in quo Arist. ait: Probabile namque est, quod ferè semper fieri solet, verum non simpliciter, ut quidam definiunt, sed quod de ijs sit, quæ aliter se possunt habere, ac se habet ad illud, quod est probabile, sicut universale ad particulare. Deinde trahit regulam 44. in 6. Inspicimus in obscuris quod est verosimilius, vel quod plerumque fieri consuevit: ergo (inquit P. Eliz.) probabile in se, & se-Regul. 44. cundum se (quidquid sit de probabili apparenti, quo Rhetores, & Sophistæ utuntur) est, quod plerumque contingit; ut enim ad syllogismum probabilem necesse est, ut medium plerumque ita se habeat, si enim indifferenter se habeat ad verum, & falsum, non potest haberi syllogismus probabilis; ita ad hoc ut aliquid dicatur probabile, necesse est, ut sit aliquid plerumque contingens.

Hoc magis declarat §. 2. & 3. pag. mihi N. 113. ubi dividit triplicem objectorum classem, & ait aliqua ita se habere necessario, & hæc sunt scibilia; aliqua ita se habere necessario naturaliter, & hæc sunt naturaliter, vel moraliter certa; aliqua non semper ita se habere; quam tertiam classem subdividit in ea, quæ non quidem semper, sed ferè semper ita se habent; & in ea, quæ non magis ita, quam non ita se habent; & in ea, quæ magis quidem ita se habent, quam non ita, non tamen adeo, ut frequens non sit etiam ea non se habere ita: deinde ait probabile latere in hac divisione objectorum, quæ non ita semper contingunt, nec sunt semper ita. Et §. 4. confirmat hoc, quod sicut medium habens totalem determinationem cum conclusione generat assensum certum conclusionis; medium habens inclinationem non totalem, sed impedibilem, generat conclusionem opinativam; medium nullam habens connexionem cum hac præ illâ conclusione, nullum generat determinatum assensum.

sentum; ita omnis opinio probabilis, tunc probabilis erit, quando suberit alicui medio plerumque ita se habenti. Tandem §. 5. ostendit ex Arist. non satis esse ad probabile, quod obiectum ferè semper ita se habeat, sed etiam requiri, ut sic se habeat ad illud, quod est probabile, sicut universale ad particulare, quia omnis conclusio particularis deducitur ex præmissa universali. Hæc P. Eliz. Lamentaberis, benevole lector, de meâ prolixitate, quod argumentum paucis exponendum, tantâ verborum copiâ dilataverim; verum, ut uno intuitu experireris, quæ, & qualis sit doctrina Cellad. & quantum paginarum in re paucis exponendâ infumere pro more habeat, hoc ipsum, quod ille maiori longè prolixitate, & fortè obscuritate exponit, itriciori calamo tibi subicere malui; ut inde dicas Theologis aliorum volumina volventibus æquali opus esse patientiâ, ac ingenio. Lege eundem Celladæi, si fortè non credis.

N. Consonat Palanco vir sanè ingeniosus qu.

99. 22. qui definit probabile esse id, quod ferè semper, aut plerumque contingit; & præter

S. Th. Arist. citatum trahit S. Thomam 2. 2. qu.

70. art. 2. qui definit probabilem certitudinem, quæ ut in pluribus veritatem attingat, est in paucioribus a veritate deficiat: deinde n. 4. ait motivum probabile rectè definiri, Quod plerumque veritatem infert, & raro fallit & ut hoc explicet, utitur eadem doctrinâ connexionis motivi cum conclusione, clariùs tamen, quàm Cellad.

N. Respondeo cum P. Teril. qu. 2. de Cōsc.

100. prob. an. 11. P. Esparza in Append. qu. 1.

P. Teril. art. 90. P. Moya tom. 2. qu. 1. n. 8. qui omnes

P. Eliz. doctrinam acriter impugnant. Primò, quia supponit falsum; non

enim primus Author definitionis probabilis

ex Arist. sumptæ fuit Emin. Pallavic. sed

P. Perez P. Ant. Perez tr. 1. de Just. d. 4. cap. 2. n. 21.

qui eam in Romanum Gymnasium priùs

invenit, cum hoc discrimine, quòd licet

Aristotelicam probabilis definitionem sit se-

P. Teril. cutus, ut etiam fecit P. Teril. de Reg. mor.

qu. 37. n. 1. qui de se fatetur se Aristotelem

per omnia secutum in definiendâ probabili-

tate, tam intrinsecâ, quàm extrinsecâ; at-

tamen in præcipuo puncto de licito usu opi-

nionis minùs probabilis uterque affirmati-

vam sententiam docuit, quando P. Eliz. ex

eâdem definitione negativam intulit. Addit

P. Esparza eandem definitionem sibi in

mentem venisse, eam tamen repudiâsse, non

tantum, quia eâ definitione ad eò cuique

Philosopho obviâ nullus Theologus usus

fuit, sed etiam quia nullo modo quadrare

potest rebus moralibus. Addo ego eandem definitionem esse potius definitionem probabilis pro Rhetore, & Sophistâ, quàm pro Theologo Morali; quâ enim ratione Aristoteles in Rhetoricâ tradat definitionem probabilis Philosopho-Moralis? Ut autem probabile Rhetoris, & Sophistæ diversum est à probabili Theologico, ut etiam tustur P. Eliz. ita etiam definitio probabilis Theologico-Moralis debet esse diversa. Secundò ait P. Teril. qu. 2. de Cōsc. prob. quòd ea definitio non convenit omni propositioni probabili, cum enim ejus sensus sit, quòd opinio, & motivum probabile sit id, cujus tanta est veritatis apparentia, ut omnes illi æquales in unum collectæ sæpius uniantur veritati, quàm falsitati; adhuc toto hoc dato, nisi aliud addatur, insufficiens erit pro re præsentî, quia per illam vix sciri potest, an hæc determinata opinio sit probabilis; non nisi enim post longam experientiam sciri potest, an tantâ gaudeat veritatis apparentia, ut omnes opiniones illi æquales sæpius uniantur veritati, quàm falsitati. Tertiò idem P. Teril. n. 11. & Moya; quia hæc definitio, probabile est, quod plerumque contingit, nulli individuo probabili convenit, quia nullus casus singularis plerumque contingit: ergo nullus talis erit probabilis. Quod si dixeris probabilitatem casus singularis sumi ex eo, quòd in similibus plerumque contingit: Contra evidenter; quia plura sunt, quæ semper, aut numquam contingunt, & tamen juxta omnes sunt probabilia: ergo probabile non est id, quod plerumque contingit, cum id, quod semper, aut numquam contingit, sit etiam probabile. Antecedens probatur: Probabile est, Cælum esse fluidum, Deum prædestinare electos ante merita absolute præviâ, dari in Deo distinctionem virtuales, substantiam Divinam esse quid positivum, creatam quid negativum, decreta libera Dei compleri extrinsecè; & tamen hi casus non sunt de re plerumque, sed vel semper, vel numquam contingenti: ergo evidens est, quòd ut aliquid sit probabile, non est necesse, ut sit de re plerumque, vel ferè semper in similibus individuis contingenti.

Dices ex P. Eliz. ad probabilitatem opinionum non requiri, ut sit de re plerumque contingenti, potest enim aliquid esse probabile, quin plerumque contingat, ut patet exemplis allatis; nam probabile est gratiam esse, & non esse intrinsecè efficacem; (quod idem dici potest de contradictorijs æquè probabilibus) & tamen implicat, ut plerumque contingat, imò necesse est disjunctum, nempe

N.

101.

P. Teril.

P. Moy.

N.

102.

N.

103.

P. Eliz.

nempe vel esse intrinsecè efficacem, vel non esse talem; attamen ad probabilitatem conscientie, de qua agit Arist. requiri, ut sit de re plerumque contingenti. Sed

N.

104.

Contra 1. quia Arist. vel tradidit definitionem probabilis in genere; tunc autem, quidquid requiritur ad probabilitatem opinionum, requiritur ad probabilitatem conscientie, & quidquid ad probabilitatem speculativam, ut probabilitas est, requiritur etiam ad practicam, ut probabilitas est, & vice versa: ergo vel ad utramque, vel ad neutram probabilitatem requiritur, ut sit de re plerumque contingenti, id est, ut sit res plerumque contingens: vel definitur probabilitatem in specie, & ad hanc dicit necessariam esse, ut sit plerumque contingens; tunc autem Philosophus potius locutus est de probabilitate speculativa, quam practica; quis enim ne somnians quidem dicat, Philosophum de probabili conscientia locutum, cum dixit, requiri ut sit plerumque contingens? cum enim Aristoteles Philosophum ageret, cuius officium est tractare de probabilitibus speculativis, & non nisi raro in Ethica de practeis, sequitur, quod potius probabile speculativum definitur: ergo vel, ut aliquid dicatur probabile, non est necesse, ut illud sit plerumque contingens, vel si ad probabile conscientie hoc requiritur, requiritur etiam ad speculativè probabile: sed hoc est evidenter falsum ex exemplis supra allatis: ergo & illud.

N.

105.

P. Eliz.

Contra 2. quia si, ut idem P. Eliz. sæpius repetit, sola connexio hujus principij, *ferè semper contingit*, reddit rem dignam assensu, & probabilem; sequitur, quod cum opiniones D. Thomæ, & D. Bonav. vel Scoti sint dignæ assensu, nitantur illi principio: sed hoc est evidenter falsum; est enim evidenter falsum utrumque contradictorium sæpius contingere; si enim A plerumque contingit, B contradictorium non plerumque contingit; ex gr. si plerumque essentia, & existentia distinguuntur realiter, sequitur, quod non plerumque non distinguuntur realiter: ergo, ut quid sit probabile, non debet esse plerumque contingens. Idem probo in opinionibus contradictorijs D. Thomæ, & Scoti ad conscientiam spectantibus, quarum utraque est probabilis probabilitate conscientie, & tamen implicat, ut qualibet plerumque contingat: ex. gr. S. Thomas 3. p. qu. 72. art. 8. ad 4. secluso contemptu, liberat à mortali non suscipientem Sacramentum Confirmationis; Scotus autem dist. 7. qu. 2. asserit peccare mortaliter non suscipientem dictum Sacramentum, etiam secluso

S.Tho.

Scotus.

contemptu, putat enim dari præceptum Divinum de eo suscipiendo. Nunc ita arguo: N. implicat, ut plerumque contingat peccare, 106. & non peccare mortaliter non suscipientem Confirmationem; est enim ex terminis notum, quod quò sæpius contingit unum contradictorium, rarius contingit aliud: ergo alterutrum ex his non plerumque contingit: sed hoc alterutrum est etiam probabile, nam utraque opinio est probabilis; immo opinio Scoti, quia obligat, est magis tuta opinione D. Thomæ deobligante; fortè enim sequens D. Thomam, si datur præceptum, peccabit materialiter: ergo potest quid esse probabile probabilitate conscientie, quin sit de plerumque contingenti.

Contra 3. Si probabile est, quod plerumque, aut ferè semper contingit, ut vult Cellad. quæro, quid erit *probabilis*? Utique quod semper contingit. Modò sumo easdem D. Thomæ, & Scoti contradictorias opiniones: una affirmat præceptum de suscipienda Confirmatione, & est Scoti, eamque suppono minùs probabilem, licet magis tuta; altera negat illud præceptum, & est D. Thomæ, & suppono probabiliorē, licet minùs tutam: jam sic: Si probabilis est non peccare non suscipientem Confirmationem, semper continget non suscipientem non peccare: ergo numquàm continget, quod non suscipiens peccet: ex altera parte, si probabile est, non suscipientem peccare, ferè semper continget non suscipientem peccare: ergo vix continget, quod non suscipiens non peccet: sed implicat, ut semper contingat non suscipientem non peccare, & ferè semper contingat eundem peccare: ergo data explicatio *probabilis* per ferè semper contingens, est prorsus insufficiens, & imbibit contradictionem. Quod autem dari possit duplex opinio probabilis, immò una probabilior altera ex contradictorijs, est omnino evidens; nam S. Thom. in 4. dist. 16. qu. 3. s. Thom. art. 2. quæstioncula 5. ait: *Quidam dicunt omnes circumstantias, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, necessarium esse confiteri, si memoria occurrant; alij vero dicunt, quod non sunt de necessitate confitendo, nisi circumstantia, quæ ad aliud peccati genus trahunt, & hoc probabilius est.* Ecce per hoc ipsum, quod S. Thom. vult probabilius esse, non esse confitendas circumstantias notabiliter aggravantes, eò ipso supponit probabile esse, esse confitendas dictas circumstantias: ergo supponit probabilem opinionem suæ contradictoriam. Porro sententiam negantem necessariò confitendas circumstantias purè, licet notabiliter, aggravantes, præter S. Thom. 107. 108. 109.

Duran. S. Thomam, sequuntur Durandus in 4.
S. Bon. dist. 16. qu. 4. D. Bonav. dist. 17. qu. ultimam,
Scotus, D. Antonin. Paludanus, Turrecre.
Navarrus, P. Vafqu. P. Valenc. & plurimi
alii apud Duandum in caput. Omnis utrius-
que sexus, d. 3. sect. 3. n. 76. licet ei non ad-
hæreat; quare miror M. Joan. Mart. de Pra-
do de Poenit. pag. mihi 649. n. 16. dixisse,
P. Vafqu. sententiam negantem non posse tutâ con-
sentientiam practicari; miror, inquam, tum quia
plurimi loquentes affirmativam oppositam,
expressè vocant probabilem sententiam ne-
gantem: ita sentiunt P. Henriq. lib. 1. cap. 7.
n. 4. P. Fagundes de Præceptis Ecclesiæ,
secundo præcepto lib. 4. cap. 2. n. 6. in fine,
Villalob. Diana, & alij; tum quia ignoro,
quid requiri possit ad probabilitatem fal-
tem extrinsecam alicujus sententie, si dicta
sententia negans non est probabilis. Ratio
à priori contra Eliz. est; quia implicat, ut
ex eodem principio inferantur opiniones
contradictorie; ergo cum sæpe utraque opi-
nio D. Thomæ, & D. Bonav. vel Scoti, con-
tradictorie, sint inter se probabiles, impli-
cat, ut eo principio, quo probatur probabi-
litas opinionis D. Thomæ, probetur proba-
bilitas opinionis D. Bonav. vel Scoti.

N. Contra 4. quia ipsamet Celladei admira-
tio est efficax argumentum contra eundem;
eo enim ipso, quod nullus Theologus, ut
probet suam opinionem esse probabilem,
ulius sit eo principio, quod sit de ferè semper
contingenti, sed alijs; sequitur, quod hoc
sit de re plerumque contingenti, esse, juxta
omnes Theologos, inutile ad inferendam
probabilitatem moralem, & conscientie,
quæ huic, aut illi opinioni tribuitur. Quod
autem inutile omnino sit, patet; quia num-
quam scire potero, quæ opinio in particulari
sit probabilis; non enim scire possum, an
objectum talis opinionis ferè semper contin-
gat; ergo licet ea definitio, quod ferè semper
contingit, esset definitio opinionis probabi-
lis in genere, numquam tamen servire po-
test ad cognoscendum, an hæc, vel illa in
particulari sit probabilis. Plura P. Teril. qu.
37. de Reg. morum a n. 11. qui addit n. 14.
Philosophum non definivisse probabile esse,
quod ferè semper contingit, ut vult P. Eliz. sed
quod plerumque contingit, ut autem plerum-
que contingat, non est necesse, ut ferè sem-
per contingat.

N. Ad definitionem probabilis ex Arist. ait
P. Esparza, cum unicè intendisse declarare
probabile syllogisticum, & universale, non
autem practicum, & singulare: verius ta-
men P. Moya tom. 2. qu. 1. n. 13. ait, Philo-
sophum non velle, quod omne probabile
Tom. I.

sit plerumque contingens, sed e contra,
quod omne plerumque contingens sit sal-
tem probabile: dico, saltem; nam S. Thom. 2.
2. qu. 70. art. 2. quod ferè semper contingit,
vocat certum, adeoque excludens probabili-
tatem partis oppositæ. Hinc, qui vult, quod
omne probabile debeat ferè semper ita esse,
confundit probabile cum certo. Quod au-
tem hæc fuerit Philosophi mens, planum
mihi est; cum enim eo loco agat de modo
formandi syllogismos probabiles, dixit, as-
sumendum aliquid universale, quod repe-
ritur in pluribus, & ex eo arguendum, ex.
gr. volo probare Annam matrem diligere
filium suum, assumo pro medio, pleræque
matres diligunt filios suos, Anna est mater,
ergo filium suum diligit; tò autem, pleræ-
que matres diligunt filios suos, est quid re-
pertum in pluribus, seu universale, & ple-
rumque contingens. Velle autem, quod
omnis probabilitas sumenda semper sit à
plurium experientia, est omnino contra
Arist. nam in syllogismo probabili expo-
sitorio, quælibet propositio est singularis:
ergo nihil continet, quod sit in pluri-
bus; ut patet in hoc: Hic homo est Petrus,
hic Petrus est filius Pauli, ergo hic homo
est filius Pauli: immò est contra regulam
juris citatam, nam eò ipso, quod dicit,
Inspicimus in obscuris, quod est verosimilius,
vel quod plerumque fieri consuevit, eò ipso
innuit probabilitatem sumi, vel ex vero-
simili, vel ex experientia plurium, non au-
tem semper ex plurium experientia.

N. Denique, ut breviter ab omnibus me
expediam, dico Philosophum non voluisse,
nisi quod omne medium, quo probatur
probabilitas singularis hujus, vel illius
opinionis speculativæ, aut practicæ, de-
beat esse quid universale, seu quid con-
tinentum in pluribus; non autem, quod
talis casus singularis probabilis, à quo
illud medium restringitur, debeat esse
in pluribus; ex. gr. ut probetur Petrum
abstulisse vitam Paulo, assumo quid uni-
versale: Plerique occurrentes cum armis
suo inimico, & potentes sine difficultate
eum occidere, eum occidunt, Petrus ar-
matus occurrit Paulo suo inimico, & fa-
cile potuit eum occidere, ergo eum occi-
dit. Ecce tò, plerumque, applicatur medio
termino, non autem conclusioni probabili;
adeoque omne probabile (in syllogismo
constante aliquâ universali, non autem
in expositorio) probatur per plerumque
contingens; non autem est plerumque con-
tingens: si enim omne probabile esset
plerumque contingens, sequeretur, quod
plerum-

plerumque contingeret Petrum rapuisse viam Paulo, quia est probabile, quod Paulum occiderit; & tamen implicat, quod cum pluries occiderit, nam semel occisus, non potest pluries occidi: ergo licet omne probabile *probaretur* per plerumque contingens, non tamen omne probabile est plerumque contingens.

N. Ex his patet primò falli P. Eliz. dum *lib. 113. 2. qu. 16.* ait, necessaria non esse probabilia; pleraque enim quaestiones Philosophicae, & Theologicae sunt circa necessaria, & tamen non probantur, nisi medio probabili: ergo non tantum contingentia, sed etiam necessaria sunt probabilia, ut latè P. Teril. *qu. 37. de Reg. mor. a n. 6.*

N. Patet 2. multò magis decipi, dum §. 2. *pag. 113.* supponit, quod sicut omne probabile est opinabile, ita omne opinabile est probabile, quod falsum est; nam omnis haeresis, & omne iudicium temerarium est opinabile, & non est probabile.

N. Patet 3. falsum etiam esse, quod motivum conclusionis probabilis debeat esse necessariò universalis suà conclusionem; constat ex Logica, quia utraque praemissa per modum uniùs sumpta est motivum conclusionis; & constat terminum universalem uniùs praemissae limitari per particularem alterius; cum ergo motivum conclusionis determinatè sumpta sit utraque praemissa per modum uniùs, eò ipso motivum conclusionis non est universalis conclusionem; licet enim medius terminus scorsim sumptus saepe sit universalior conclusionem, attamen scorsim sumptus non est motivum conclusionis, sed tantum ut est in praemissis, seu ut limitatus per praemissam particularem.

N. Patet 4. de ratione medij termini syllogismi probabilis esse quidem ut appareat frequentius connexum cum vero, non autem est, ut sit frequentius connexum cum vero, quapropter confunditur connexio realis, quae non est necessaria, cum connexione apparente.

N. Patet 5. falsum esse, quod probabilia non contineantur in primà, nec in secundà classe, quam suprà adduxi ex P. Eliz. nam de re omnino necessaria habere possum probabilitatem. Ratio est; quia, ut saepius dixi, probabilitas non sumitur à contingentia objecti, nec evidentia à necessitate objecti, sed sumuntur à propositione objecti, quod si proponatur tantà claritate, ut intellectus rapiatur ad assensum, habebitur evidentia objecti, sive sit contingens, sive in se neces-

sarium: si autem non proponatur tantà claritate, quae rapiat ad assensum, habebitur probabilitas, sive objectum sit in se contingens, sive necessarium: quare probabilitas, & evidentia non sunt in objectis, sed in intellectu, & à propositione, seu lumine intellectuali evidenti, aut non evidenti naturali, denominatur objectum evidens, probabile, obscurum, certum, incertum, & similia; sunt enim denominationes derivatae ab actu intellectus in objectum. Ex hoc constat, quàm falsum sit, quod docet P. Eliz. quod objectum apparens ita semper se habere sit certum, & contra non esse certum, quod ita non apparet; falsum, inquam, nam objectum necessarium probabiliter tantum cognitum apparet ita semper se habere, nec tamen est mihi certum: distinguendae igitur sunt formae, quae conveniunt objecto independenter ab intellectu, ut sunt contingentia, necessitas, possibilitas, impossibilitas, & alia omnia, quae ex se habet objectum, à formis, quae conveniunt objectis dependenter ab intellectu, ut sunt certitudo, evidentia, probabilitas, obscuritas, & similes. Lege P. Teril. fusissimè contra P. Eliz. *qu. 37.*

Patet 6. nostram responsionem, quod de finitio Aristotelis non conveniat omni probabili, nulli enim casui singulari probabili convenit, non esse levem, nec procedere ex non intelligentia, ut ait Palanco *qu. 22. n. 9.* Palanco, dicens, sensum esse, non quod casus singularis, qui dicitur probabilis, plerumque contingat, sed quod attento motivo, ob quod talis casus dicitur probabilis, ita plerumque contingat, quoties adest tale motivum. Sed contra; quia huic responsioni evidenter satisfactum est, tum in *illatione 3.* tum ex dictis *hoc §.*

Dices ex Palanco *n. 16.* non esse rejiciendam definitionem probabilis ab Arist. & S. *120.* Thom. traditam; nihil enim periculosius in controversijs Scholasticis, quam ab Antiquis diffidere, si enim in definitione non convenitur à disputantibus, multò minùs in re; unde non mirum si tot sint in re praesenti de conscientia probabili sententiae, cum ab initio quilibet sibi novam cudat probabilis definitionem. Sed contra probandum erat eam esse definitionem, cum eam non esse, satis clarè ostenderim; quare Adversarij sunt, qui discedunt, dum doctrinam Aristotelis, & D. Thom. non explicant, quae tamen explicanda est, nam sumpta ad litteram non tenet.